

8.04.2024

EU's midler kan styrke den danske konkurrenceevne

Selvom Danmark ligger over EU-gennemsnittet i hjemtag af midler, har vi et stort uudnyttet potentiale. Ved for eksempel at matche det svenske niveau kan Danmark øge sit hjemtag med næsten 17%.

Skrevet af

Anders Overvad

Charlotte Gjedde

✉ chgj@di.dk

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Kontakt

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Dette brief er skrevet i samarbejde med Dansk Industri.

Danmark og danske virksomheder har mulighed for at hjemtage og søge om midler i EU's konkurrenceudsatte fonde, der bl.a. støtter innovation, teknologiudvikling og vækst i EU's medlemslande. Sammenligner man det danske EU hjemtag af disse midler med andre EU-landes, ligger det danske hjemtag over gennemsnittet som andel af BNI, men vi har potentiale for at gøre mere.

Flere lande er bedre til hjemtag end Danmark, hvor f.eks. vores svenske naboer har et hjemtag, der ligger over det danske. Hvis Danmark øgede sit relative hjemtag af EU's konkurrenceudsatte midler til det svenske niveau, ville det danske hjemtag kunne øges med 173 mio. euro svarende til 1,3 milliarder kr. svarende til en stigning på knap 17 procent. Hvis man udelukkende kigger på andelen af private aktørers hjemtag af EU midler, udgør det en potentiel stigning på 136 mio. euro, hvis Danmark opnåede samme hjemtag som Sverige relativt til BNI.

Danmark gør det godt, hvis vi ser på tværs af EU's konkurrenceudsatte fonde, men vi kan gøre mere, hvis vi vil være en førernation på grøn teknologiudvikling. Danmark kan mere, især hvis vi kigger på vores hjemtag til danske private aktører, som er en afgørende spiller i vores fremtidige danske konkurrenceevne.

Konkurrenceevne og adgang til kapital

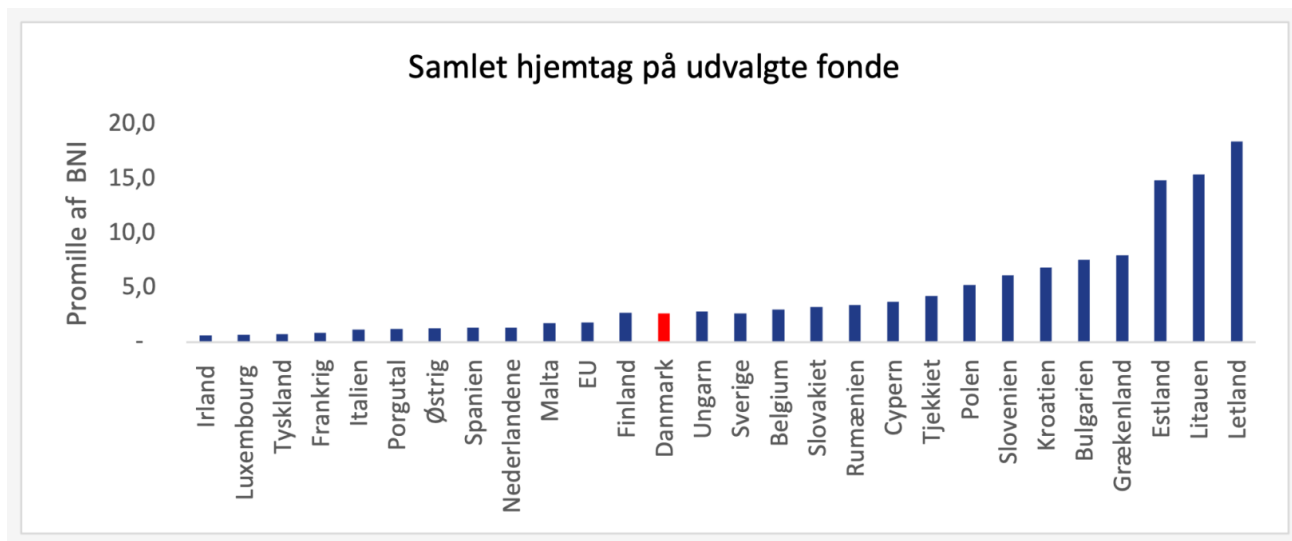
Dansk og europæisk erhvervsliv er pressede fra bl.a. USA og Kina, hvor det globale kapløb for grønne teknologier for alvor er skudt i gang. Dette har bl.a. igangsat et paradigmeskift i EU's tilgang til industripolitik, og virksomheder efterspørger konkrete initiativer. Mange forskellige aspekter er afgørende for at sikre skalering af grønne teknologier, men gennemgående for de europæiske diskussioner er adgangen til kapital. Med statsstøtte tiltag, der vinder indpas, bliver offentlige støttemidler i disse år en vigtig faktor for dansk konkurrenceevne.

15 lande overgår Danmark i hjemtag

Vi har undersøgt henholdsvis LIFE-Programmet, EU's Innovationsfond, Horizon Europe og Connecting Europe Facility i årene 2020-2022, som et udsnit af konkurrenceudsatte midler, der støtter grøn teknologiudvikling. I denne periode har fondene samlet set uddelt 30 mia. euro i støtte til europæiske lande og virksomheder. Heraf er lidt over 1 mia. euro gået til Danmark.

Danmark har et større hjemtag end EU's gennemsnit som andel af BNI i 2022. Det danske hjemtag udgør 2,6 promille af BNI, hvor det gennemsnitlige hjemtag i EU udgør 1,8 promille af BNI.

Figur 1: Hjemtag fra udvalgte EU-fonde 2020-2022

Udvalgte fonde: LIFE-Programmet, EU's Innovationsfond, Horizon Europe, Connecting Europe Facility

Kilde: På baggrund af CINEA og AMECO

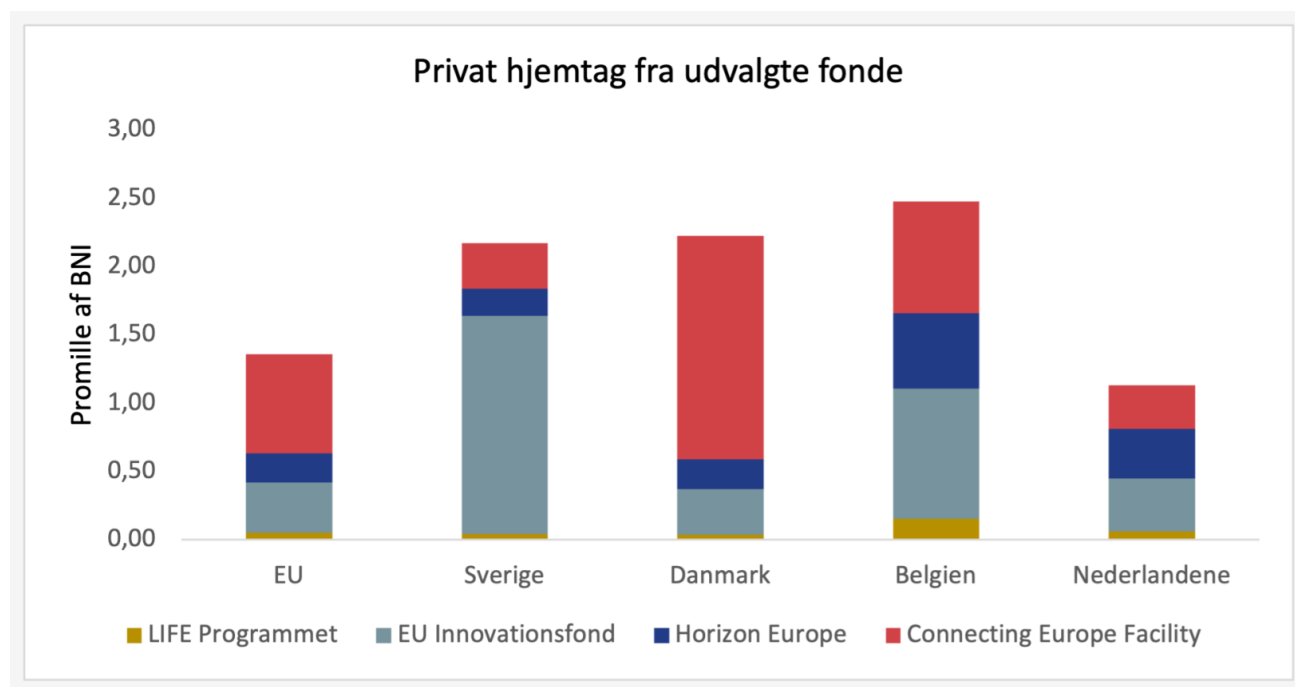
Selvom det danske hjemtag er højere end EU's gennemsnit bliver Danmark overhalet af flere lande, som f.eks. de baltiske lande, der er Europamestre i hjemtag med et gennemsnitligt hjemtag på 16,3 promille af BNI. Det er generelt værd at bemærke, at det særligt er de mindre EU-lande, som klarer sig godt. Da det særligt er de store EU-lande, der i dag nyder godt af de lempede statsstøtteregele, er hjemtaget for de konkurrenceudsatte EU-fonde en mulighed for de mindre lande til at øge deres relative konkurrenceevne.

Private aktørers andel af EU's midler

Muligheden for at hjemtage midler fra EU's konkurrenceudsatte fonde er især relevant for private aktører i en tid, hvor adgangen til kapital er afgørende for innovationskraft og konkurrenceevne. I nedenstående figur ses private aktørers hjemtag af midler fra udvalgte EU fonde. Belgien og Sverige har et højere privat hjemtag end Danmark, mens det danske hjemtag stadig ligger over EU-gennemsnittet som en promille af BNI.

Dog er det også tydeligt, at Danmarks relativt høje niveau af hjemtag til private aktører **især drives af Connecting Europe Facility (CEF)**, som overvejende går til transport, men også til energi- og digital infrastruktur. Dansk hjemtag fra CEF er langt højere end andre landes og højere end EU-gennemsnittet, men det dansk hjemtag fra CEF skyldes overvejende støtte til den faste Femern Bælt-forbindelse.

Figur 2: Hjemtag efter fond, for udvalgte lande, 2020-2022

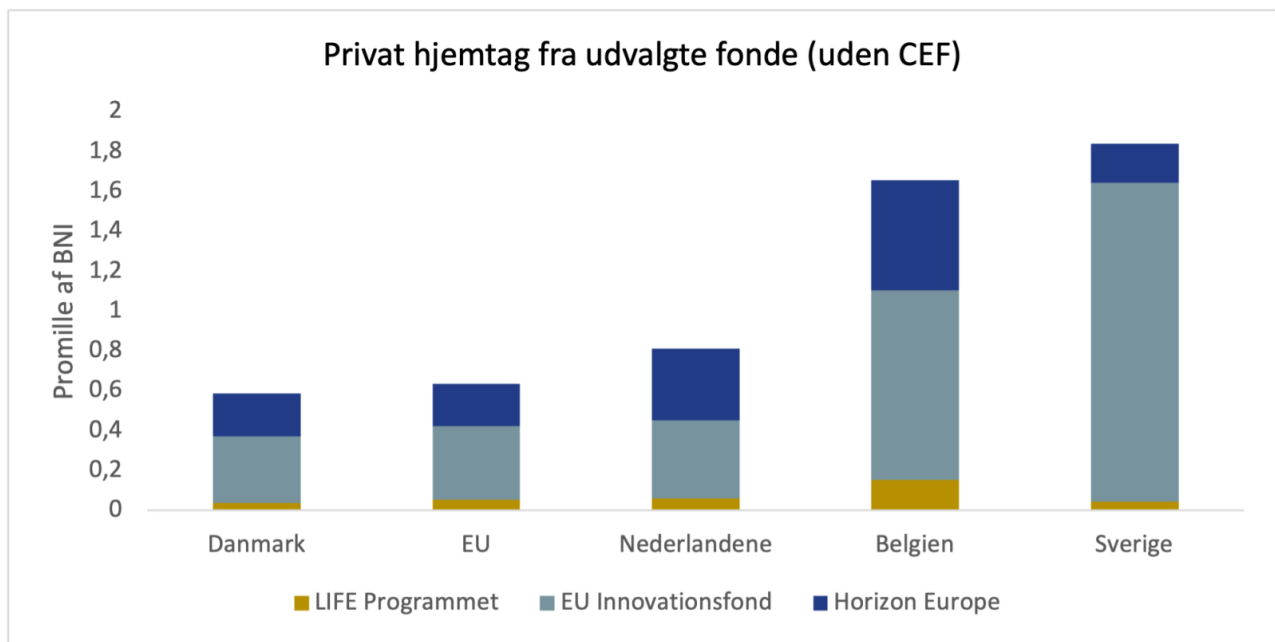

Kilde: På baggrund af CINEA og AMECO

Hvis man sammenligner Danmarks hjemtag til private aktører fra EU's konkurrenceudsatte uden midlerne fra CEF, ændrer billedet sig en del. Figur 3 sammenligner Danmark med Belgien, Sverige, Nederlandene og EU-gennemsnittet for hhv. LIFE-Programmet, EU's Innovationsfond og Horizon Europe.

For både LIFE-Programmet og EU's Innovationsfond ligger Danmark under EU-gennemsnittet for hjemtag af midler til private aktører, og langt efter Sverige, Belgien og Nederlandene. På Horizon Europe-programmet ligger Danmark over EU-gennemsnittet ift. hjemtag til danske aktører, og sammenlignet med EU-gennemsnittet ligger Danmark højt for det samlede hjemtag (offentlige og private aktører). Det er dog afgørende på tværs af disse fonde at se potentialet for at øge det danske hjemtag til private aktører, når vi sammenligner os med Belgien, Nederlandene og Sverige, der har en del højere promille af BNI.

Figur 3: Private aktørers hjemtag efter fond (uden CEF), 2020-2022

Kilde: På baggrund af CINEA og AMECO

Lavt historisk hjemtag på EU's Innovationsfond

Et eksempel på en af EU's fonde, hvor Danmark har et potentiale for at øge hjemtaget af EU-midler, er EU's Innovationsfond, der har til formål at støtte udviklingen af nyskabende lavemissionsløsninger for at reducere drivhusgasser. EU's Innovationsfond er en af verdens største fonde for klimateknologier og er finansieret af provenuet fra EU's kvotehandelssystem. Fonden er estimeret til at ramme et budget på 300 mia. euro i perioden 2021-2030 (afhængig af CO2 kvoteprisen).

Sammenligner vi med lande som Sverige og Belgien, har Danmark et væsentlig lavere hjemtag fra EU's Innovationsfond, hvilket gør, at Danmark samlet set hjemtager mindre end Sverige og Belgien, jf. figur 4.

Figuren nedenfor viser, at Danmark har hjemtaget 0,3 promille af BNI, sammenlignet med Sveriges 1,6 promille i samme periode. Danmark ligger derved bagefter en lang række lande, når det gælder om at hjemtage midler til klimateknologier og lavemissionsløsninger. Et sted hvor Danmark vil være ledende i den globale konkurrence på teknologier.

Figur 4: Hjemtag fra EU's Innovationsfond 2020-2022

Det danske lave hjemtag fra EU's Innovationsfond kan skyldes, at dansk erhvervssammensætning har gjort det sværere for danske virksomheder at få midler fra fonden. I de tidlige ansøgningsrunder har der været fokus på energiintensive virksomheder at søge midler, hvilket blandt andet kom den svenske industri til gode. De senere ansøgningsrunder har åbnet mere bredt op for grønne teknologier, hvilket alt andet lige bør stille danske virksomheder i en god position.

Danmark kan lære af andre lande

Ser vi på den andel af de udvalgte fonde landene har fået i hjemtag og sammenligner dette med deres andel af BNI, så har Danmark et hjemtag der er 1,2 procentpoint større end vores økonomiske størrelse ville tilskrive. Danmark er derved et af de lande, hvor hjemtaget fra EU-fondene er større end man ville forvente, hvis man kigger udelukkende på vores økonomi. Dog, kan vi se at flere lande er lykkedes med at øge hjemtag/BNI-faktoren mere end Danmark.

Hvis vi f.eks. sammenligner med Sverige, så har de et hjemtag, der er 1,8 procentpoint større end forventet ift. BNI. Givet et på mange måder sammenligneligt erhvervsliv, bør der være et potentiale for at øge det danske hjemtag med 0,6 procentpoint – hvilket vil svare til 136 mio. euro eller ca. 1,02 milliarder kr.

Figur 5. Hjemtag i forhold til det forventede, 2020-2022

Andre EU-landes hjemtag af EU midler

Eftersom at EU's konkurrenceudsatte midler har fælles vilkår for alle ansøgere, så er det høje hjemtag/BNI især afhængigt af de nationale indsatser, hvert land iværksætter for at belyse mulighederne i EU's midler. Tilgangen til hver af de konkurrenceudsatte fonde er forskellig både i Danmark og andre EU-medlemslande, hvorfor det er svært at identificere en generel praksis. Dog er der flere generelle karakteristika fra de lande, der har højt hjemtag/BNI: 1) de har historisk haft dårligere adgang til nationale eller private kapitalmuligheder end danske virksomheder 2) de har en koordineret tilgang til EU-midler fra deres nationale myndigheder 3) deres erhvervsliv har erfaring med EU-ansøgninger, hvilket er afgørende for ansøgningernes succesrate.

Eksempler fra Sverige og Italien viser, at deres tilgang til hjemtagning af EU-fonde er forankret i en myndighed, hvor deres virksomheder og andre innovationsaktører får adgang til viden nemt, samt kan få et samlet overblik over, hvilke aktører er relevante for den specifikke fond. Desuden er det ifølge deres erhvervs- og vækst strategier en dedikeret prioritet at sikre midler fra EU til at støtte deres nationale vækst.

Vi skal øge hjemtaget til danske virksomheder for at sikre grøn konkurrenceevne

Denne analyse viser, at der er et potentiale for at øge hjemtaget af midler fra EU's konkurrenceudsatte midler til danske virksomheder, også selvom Danmark er relativt god til at hjemtage midler.

Da flere af EU's støttemidler er dedikeret til den grønne omstilling og teknologier, har danske virksomheder en oplagt rolle at spille. I den nuværende globale og europæiske konkurrencesituation for grønne teknologier er der behov for at øge adgangen til kapital og finansiering for danske virksomheder. Her er EU's fonde og støttemidler en oplagt del af løsningen, som flere andre af EU's medlemsstater er

bedre til at udnytte end Danmark. Danmark skal turde sætte baren højere og stile mod at være ledende indenfor hjemtag af EU midler, ligesom vi vil være ledende i bidraget med grønne teknologier til den globale omstilling.

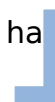
De undersøgte EU fonde

LIFE-Programmet er en fond målrettet teknologier, der skal bidrage til EU's miljø- og klimamål. Samlet set har fonden et budget på 5,43 mia. euro over perioden 2021-2027.

EU's Innovationsfond har til formål at støtte udviklingen af nyskabende lavemissionsløsninger for at reducere drivhusgasser. EU's Innovationsfond er en af verdens største fonde for klimateknologier og er finansieret af provenuet fra EU's kvotehandelssystem. Fonden er estimeret til at ramme et budget på 300 mia. euro i perioden 2021-2030 (afhængig af CO2-kvoteprisen).

Horizon Europe er EU's program for forskning og innovation og har et samlet budget på 95,5 mia. euro.

Connecting Europe Facility støtter projekter og infrastruktur, der forbinder EU indenfor transport, energi og digitale tjenester. Samlet set har fonden et budget på 33,25 mia. euro.

Tænketankens EUROPAs arbejde er muliggjort ved støtte fra Chr. Augustinus Fabrikker A/S.